

Vlasta Fabianová (1912–1991)

Herečka, která se stala symbolem výrazných rolí klasických českých i světových děl a na několik desetiletí ovládla prkna českého divadla, kde se představila ve více než stovce divadelních rolí.¹⁾ Svou stopu zanechala ovšem i jako filmová herečka a pedagožka.

Vlasta Fabianová se narodila dne 29. června 1912 ve Lvově, na území dnešní Ukrajiny,²⁾ kde žila kvůli svému praotci, který ve Lvově sloužil jako kapelník vojenské hudby.³⁾ Po vypuknutí první světové války v roce 1914 odjela s matkou do Prahy⁴⁾ a v Praze již Vlasta zůstala i se zbytkem rodiny.

Nejprve studovala na gymnáziu, a přestože přáním rodiny byla pedagogická nebo lékařská fakulta, Vlasta se po gymnáziu rozhodla pro konzervatoř, kde strávila čtyři roky studiem herectví. V těchto letech na ni nejvíce z pedagogů působili Marie Laudová a Rudolf Deyl jako výrazná umělecká osobnost a zároveň přední herec Národního divadla. Již v posledním ročníku studia konzervatoře začala Vlasta hostovat v Národním divadle.⁵⁾ Po absolvování konzervatoře nastoupila do Švandova divadla na Smíchově a nadále působila i v Národním divadle, zároveň pohostinsky vystupovala v žižkovském divadle Akropolis.⁶⁾ V Praze však dlouho po studiu nepobyla a v roce 1933 začala hrát v Zemském divadle v Brně, kde zůstala až do roku 1941.⁷⁾ Do Prahy se však vracela alespoň v rámci hostování.⁸⁾

Brno se stalo důležitým milníkem v její herecké i rozhlasové kariéře, během níž poznala svého prvního muže, kterým byl rozhlasový režisér Josef Bezdíček.⁹⁾ V Brně za svou éru odehrála na 65 různých rolí.¹⁰⁾ Působila zde až do roku 1941, kdy odešla do Národního divadla v Praze,¹¹⁾ kam ji přivedl režisér Jan Bor. Brzy se v Národním divadle stala oceňovanou představitelkou hlavních rolí z české i světové

1) Vlasta Fabianová, Ladislav Daneš, *Jsem to já?* Praha: Odeon 1993, s. 102.

2) Národní filmový archiv (dále NFA), f. Českomoravské filmové ústředí (dále ČMFÚ), kar. 15, inv. č. 352, Členové ČMFÚ: filmoví pracovníci — evidence.

3) Miloš Fikejz, *Český film: herci a herečky, I. díl. A–K*. Praha: Libri 2006, s. 251.

4) František Götz, *Vlasta Fabianová*. Praha: Orbis 1963, s. 13.

5) Vlasta Fabianová, Ladislav Daneš, s. 41–59.

6) Stanislav Bensch, Vlasta Fabianová. *Film a video* 2, 2012, č. 6 (červen), s. 3.

7) Tamtéž, s. 3.

8) NFA, f. ČMFÚ, kar. 15, inv. č. 352, Členové ČMFÚ: filmoví pracovníci — evidence.

9) Stanislav Bensch, s. 3.

10) Alena Urbanová, Byla — nebyla: Vlasta Fabianová. *Divadelní noviny* 16, 2007, č. 9 (2. 5.), s. 14.

11) Tamtéž, s. 14.

klasiky.¹²⁾ V Národním divadle Vlasta Fabianová strávila tři desítky let a zároveň poblíž divadla žila se svým druhým manželem Bohumilem Záhorským, konkrétně na nároží Masarykova nábřeží a ulice Na Struze.¹³⁾ Členkou činohry Národního divadla byla až do nuceného odchodu do důchodu v 70. letech minulého století, po němž v divadle už jen hostovala do roku 1982.¹⁴⁾

Ještě před odchodem z Brna do Národního divadla v Praze si Vlasta vyzkoušela svou první filmovou roli. Stalo se tak v roce 1940, kdy režisér Otakar Vávra hledal na Moravě nové herecké typy pro své filmy. V brněnském divadle objevil Vlastu Fabianovou a svěřil jí menší roli ve filmu POHÁDKA MÁJE (1940).¹⁵⁾ Ve stejném roce dostala i svou první velkou filmovou roli ve filmu DRUHÁ SMĚNA režiséra Martina Friče.¹⁶⁾

Po vstupu do Národního divadla v roce 1941 se objevovala téměř každý rok v novém filmu.¹⁷⁾ Filmem TANEČNICE (1943) se bohužel poměrně zaškatulkovala do rolí krásných a bohatých dam, přestože dlouhou dobu toužila po rozmanitějších rolích, nálepky dámy z vyšších kruhů se nezbavila.¹⁸⁾ Z nejvýraznějších rolí Vlasty Fabianové je třeba vyzdvihnout roli tajemné dívky z Čapkova KRAKATITU (1948), který natočil Otakar Vávra.¹⁹⁾ I po druhé světové válce čekaly na Vlastu role aristokrater jako např. ve filmu HOUSLE A SEN (1947), ovšem i ztělesnění Boženy Němcové ve filmu Václava Kršky REVOLUČNÍ ROK 1848 (1949), nebo postavy současných žen ve filmech NÁSTUP (1952), ANDĚL NA HORÁCH (1955) nebo SRPNOVÁ NEDĚLE (1960).²⁰⁾ Literární předlohy filmů, ve kterých se objevovala, velmi často pocházely z per renomovaných spisovatelů, jako byli Jan Drda, Vilém Mrštík, Ivan Olbracht a další.²¹⁾ Od 60. let se objevovala především v televizních filmech.

O Vlastě Fabianové byl v roce 1961 natočen Bořivojem Zemanem dokumentární film s názvem VLASTA FABIANOVÁ, v němž můžeme vidět Vlastu nejen jako divadelní a filmovou herečku, ale i jako pedagožku na Divadelní fakultě Akademie múzických umění (dále DAMU).²²⁾ Již v roce 1947 nastoupila na tehdejší konzervatoř jako hostující lektorka a její život se v tu chvíli rozdělil mezi divadlo a školu. Z konzervatoře přešla na DAMU jako externí docentka, kde byla roku 1963 jmenována řádnou docentkou. Její pedagogická kariéra byla ukončena předčasně v roce 1975, kdy byla z DAMU vyhozena z ne zcela jasných důvodů. Až v roce 1990 po odtajnění archivu rektorátu DAMU zjistila, že od počátku své pedagogické kariéry byla sledována svými kolegy na základě svých názorů na svět a fungování společnosti.²³⁾

V osobním životě jí byli partnery nejdříve rozhlasový režisér Josef Bezdiček a poté herec Bohumil Záhorský, za kterého se provdala ve svých 59 letech.²⁴⁾ Ten však v roce 1980 zemřel a Vlasta se již znovu neprovdala. Ani z jednoho manželství nezůstali potomci.²⁵⁾ Vlasta Fabianová zemřela dne 26. čer-

12) Stanislav Bensch, s. 3.

13) Anon., O čem vyprávějí domy na nábřeží. *Vlasta magazín* 2009, č. 2 (10. 6.), s. 33.

14) Stanislav Bensch, s. 3.

15) Richard Blech, s. 111.

16) Stanislav Bensch, s. 3.

17) Richard Blech, s. 111.

18) Tamtéž, s. 173.

19) Andrej Halada, České divy. *Mladý svět* 36, 1994, č. 29, s. 35.

20) Stanislav Bensch, s. 3.

21) Vlasta Fabianová, Ladislav Daneš, s. 172.

22) Stanislav Bensch, s. 3.

23) Vlasta Fabianová, Ladislav Daneš, s. 388.

24) Ondřej Suchý, Jaký byl Bohuš Záhorský? *Xantypa* 10, 2004, č. 6, s. 93.

25) Marie Valtrová, *Herci lásky a osudu*. Praha: Brána 1995, s. 51.



Portrétní fotografie Vlasty Fabianové. Zdroj: NFA, Sbíрка fotografických civilních portrétů českých filmových osobností, sign. P214, přírůstkové číslo 515113.



Vlasta Fabianová se svým druhým manželem Bohumilem Záhorským. Zdroj: NFA, Sbíрка fotografických civilních portrétů českých filmových osobností, sign. P214, přírůstkové číslo 517558.



Portrétní fotografie Vlasty Fabianové. Zdroj: NFA, Sbíрка fotografických civilních portrétů českých filmových osobností, sign. P214, přírůstkové číslo 522744.

vence 1991 v Praze.²⁶⁾ Byla první herečkou, jejíž ostatky byly uloženy jejím hereckým partnerem Vladimírem Rážem do společného hrobu českých herců bez rodin na vyšehradském hřbitově.²⁷⁾

V oddělení písemných archiválií Národního filmového archivu dnes uchováváme poměrně útlý osobní fond Vlasty Fabianové, který se skládá z jednoho kartonu.²⁸⁾ Fond obsahuje především fotografie hereckých osobností, umělců, fotografie z divadelních představení, natáčení rozhlasových her, ale i soukromé fotografie z dovolených. Další rozsáhlou část fondu tvoří novinové výstřižky, jež velmi dobře dokreslují a doplňují celkovou kariéru i její životní osud. Zajímavostí tohoto osobního fondu je zápisník (inv. č. 33), kde si může badatel přečíst divadelní repliky psané pravděpodobně vlastní rukou Vlasty Fabianové. V rámci Oddělení písemných archiválií jsou k osobnosti Vlasty Fabianové dále uloženy složky s portréty této herečky, a to konkrétně ve Sbírcce fotografických civilních portrétů českých

26) Stanislav Bensch, s. 3.

27) Anon., Spolek Malaché se stará o ostatky herců, kteří zemřeli o samotě. *Mladá Fronta DNES* 10, 1999, č. 148 (26. 6.), s. 4.

28) NFA, f. Vlasta Fabianová, kar. 1.

filmových osobností, kde se nachází několik desítek pracovních fotografií např. z Filmového studia Barrandov, ale i mnoho rodinných fotografií z cest, oslav aj.

Archivní fond je inventarizovaný a přístupný bez výjimek.

Kristýna Doležalová